

OPPONENCIA

Nagy Fanni diplomatervéhez

„Egy házat mindenkinek”

Az iváni Széchenyi kastély rehabilitációja

„...a ház önmagában semmit nem jelent, csak építőivel és a benne élőkkel együtt értelmezhető, ...nélkülük pusztán esztétikai szempontból megítélhető tárgy, vagy kultúrtörténeti emlék, mint a műemlék romok. A ház egyetlen értelme, hogy lakják. Ettől válik többé, mint a szellem által tudatosan elrendezett anyaghalmoz, helyé lesz, az idő múlásával mélyülő, egyre összetettebb élettérre.” – hangzik a mottó, melyet Nagy Fanni Balázs Mihálytól kölcsönzött a diplomamunkájához.

A diplomázó a cím szerint egy műemlék épület rehabilitációjával foglalkozik, vállalása azonban jóval összetettebb ennél. Szülőfalujának társadalmi, szociális, településszerkezeti és foglalkoztatottsági problémáira is megoldásokat keres, a kastély újrahasznosítása ürügyén.

A személyes érintettségéből adódó fokozott lelkesedés eredménye a több, mint 200 oldalas diploma kötet. Alaposan végiggondolja a faluban élők igényeit, megvizsgálja a hely térbeli adottságait, infrastruktúrális ellátottságát, megközelítési lehetőségeit. Célként fogalmazza meg egy mindenki által használt közösségi tér és közösségi épület kialakítását.

A meglévő épületek közti terek, burkolt és zöld felületek átszervezésével alakulnak ki az új hangsúlyok és ehhez igazodnak a tervezett új épületek is. Az iskola észak-nyugati oldalán lévő kerítésének visszahúzásával, az út és az iskolaépület között intenzív zöldterület, közpark alakul ki. A gyerekek játszóudvara a dél keleti oldalra, az iskolaépület, a tornaterem és az ebédlő által határolt területre kerül, itt kap helyet az új tornapálya is. A munkanélküliek és képzetlenek foglalkoztatására vessződugványozásra és gyógynövény termesztésre alkalmas területeket jelöl ki a diplomázó. A két terület közé a feldolgozást, tárolást biztosító egyszerű építmény kerül. A kastély előtt burkolt közteret alakít ki, ami találkozási pont a helybélieknek, de alkalmas a falu rendezvényeinek befogadására, vagy az alkalmankénti piacnapok megtartására is. A teret dél-keleti oldalon egy fedett-nyitott új épület határolja, amely mobil bútorokkal kiváló találkozási pont idősek és fiatalok számára egyaránt. Lezárja a teret és egyben összeköti a Rákóczi sorral, ahonnan az ide érkezők nagyobb része várható. A fedett-nyitott épület hossz tengelyének folytatásaként kapott helyet a kastély mellett az új függőleges közlekedést biztosító épület.

Nagy Fanni diplomakötetében hosszasan mutatja be a Magyarországon, a 19. század első felében épült klasszicista kastélyokat. Kár, hogy a hosszasan általános funkcionális elemzést nem kísérli meg kivetíteni a témájául választott épületre.

A műemlék épületekkel való foglalkozás különös gondosságot igényel. A tervező munkáját ilyenkor hosszasan előkészítés előzi meg. Szakvélemények, tudományos kutatási dokumentációk, értékleltár készülnek az épületről. Az építész átfogó képet kap az épület állapotáról, történetéről, használoiról, átépítéseiről. Mindezek ismeretében tervez és hoz felelősségteljes döntéseket, amelyek hosszú időre meghatározzák majd az épület sorsát.

Nehéz helyzetben van a diplomázó, ha műemlék épülettel foglalkozik, hiszen nem kap segítséget művészettörténészekről, restaurátoroktól, tartószerkezeti, faanyagvédelmi, épületdiagnosztikai szakértőktől. Különösen nehéz, ha a választott épület kevésbé dokumentált, vagy jelentősen átépített.

Az iváni Széchenyi kastély belső rendszerében jelentős átépítések történtek. Azt hogy hány és milyen funkciójú helyiség lehetett a különböző szinteken eredeti állapotában, csak leírásokból tudhatjuk, analógiák alapján sejtethetjük.

Nagy Fanni úgy dönt, hogy nem foglalkozik a korábbi funkciókkal, térosztással. A feltétlenül szükséges szerkezeti elemek megtartása mellett kipucolja az épület belsejét. A láthatóan utólagos válaszfalak elbontása indokolt. Az épületről nem kerültek elő archív, építéskori, vagy azt az állapotot tükröző tervek. A diplomázó nem osztja újra esetlegesen hanem, lehetőség szerint összenyitva hagyja a tereket. Az utólagos vasbeton lépcső elbontása szintén érthető, de a lépcső körüli feltehetően történeti falak esetében megfontoltam volna a bontást. A tervező feltételezi ugyan, hogy az eredeti lépcső is ezen a helyen állhatott, mégis határozott mozdulattal kiemeli a függőleges közlekedőt a házból, megteremtve ezzel a diplomamunka egyik új építésű elemét. A lépcső helyén készülő új vasbeton födémmel a történeti épület belső terei végleg elvesztik kötődésüket a múlthoz, a mottóban is szereplő *építőkhöz*. A történeti épületben kialakított nagy terekben a funkciók szabadon, a mai igényeknek megfelelően alakíthatók. A terek minden korosztály számára megfelelő kikapcsolódási, tanulási, szórakozási lehetőséget nyújtanak, melyet az átgondolt bútorozás is segít.

Bár a függőleges közlekedő mag kiemelése az épületből műemlékvédelmi szempontból megkérdőjelezhető, a diplomázó az új lépcsőházat érzékenyen helyezi a kastély mellé. Tömegformálása egyszerű és funkcionális, anyaghasználata környezettudatos és átgondolt. Az új lépcsőház nagyvonalúságához az is hozzájárul, hogy nincsenek nyílászárói, nem hőszigetelt, a szabadba nyitott, a szerkezeti elemként használt CLT panelek egyben látszó felületek is.

A kastélyépület külső megjelenésében a történeti homlokzatarchitektúra érvényesül, két módosítással. A diplomázó elbontja a tér felőli két oszlopos előtetőt, a kutyaóli tetőablakokat pedig tetősík ablakokra cseréli. A hangsúlyos előtető helyett egyszerű keretezést kap az egykori

főbejárat, ami a terv szerint az épület köztéri kapcsolatát biztosítja. A tetőtérbeépítés tekintetében felmerül bennem, hogy szükség van-e a beépítésre egy 1300 főt számláló településen. Nem elég a többi három szint a kívánt funkciók elhelyezésére? Amennyiben szükséges a tetőtér beépítése, visszaállíthatóak lennének a feltehetően az 1900-as évek elején készült történeti kutyaól ablakok, de ugyanígy megoldás lehetne egy hangsúlyosan mai, de a tetősík ablakoknál merészebb megoldás is.

Összegezve, Nagy Fanni a vállalt feladatot eredményesen oldotta meg. A műemlék épület újraházasításakor adódó dilemmák nehéz helyzet elé állították ugyan, de az épület környezetének alakításakor érzékenyen reagált és határozott, gondolkodó építészként alakította a tervét.

Munkájához gratulálok, a diplomamunkát elfogadásra javaslom.

V. Marton Rozália DLA
építész

Budakeszi, 2019.január.28.